

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej **KOMUNIKAT PRASOWY nr 34/18**

Luksemburg, 20 marca 2018 r.

Wyroki w sprawach C-524/15 Luca Menci, C-537/16 Garlsson Real Estate SA i in./Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) oraz w sprawach połączonych C-596/16 Enzo Di Puma/ Consob i C-597/16 Consob/Antonio Zecca

Zasadę *ne bis in idem* można ograniczyć w celu ochrony interesów finansowych Unii i jej rynków finansowych

Jednakże takie ograniczenie nie powinno wykraczać poza to, co jest bezwzględnie konieczne do osiągnięcia owych celów. Przepisy włoskie w dziedzinie manipulacji rynkowych mogą być sprzeczne z prawem Unii

Zasada *ne bis in idem* stanowi, że ta sama osoba nie może być ponownie sądzona lub ukarana w postępowaniu karnym za to samo przestępstwo¹. To prawo podstawowe zostało uznane zarówno przez Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „kartą”)², jak i przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC)³. W czterech włoskich sprawach zwrócono się do Trybunału Sprawiedliwości o wykładnię tej zasady w ramach dyrektywy VAT⁴ i dyrektywy o rynkach finansowych⁵.

Sprawa C-524/15, Menci – Włoski organ podatkowy nałożył na Lukę Menciego sankcję administracyjną za brak zapłaty VAT za rok 2011. Luca Menci był następnie sądzone w postępowaniu karnym za te same czyny przed Tribunale di Bergamo (sądem w Bergamo, Włochy).

Sprawa C-537/16, Garlsson Real Estate i in. – W 2007 r. włoska Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (narodowa komisja ds. spółek i giełdy, zwana dalej „Consob”) nałożyła sankcję administracyjną na Stefana Ricucciego za manipulację na rynku. Stefano Ricucci zaskarżył tę decyzję do sądów włoskich. W ramach jego skargi kasacyjnej do Corte suprema di cassazione (trybunału kasacyjnego, Włochy) podniósł on, że za te same czyny został już prawomocnie skazany w 2008 r. na sankcję karną, która została darowana w wyniku amnestii.

W swych wnioskach o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym Tribunale di Bergamo i Corte suprema di cassazione zwracają się do Trybunału w szczególności z pytaniem o zgodność kumulacji postępowań i sankcji z zasadą *ne bis in idem*.

W ogłoszonych dzisiaj wyrokach Trybunał uznał, że w wymienionych sytuacjach kumulacja „postępowań/sankcji karnych” i „postępowań/sankcji administracyjnych o charakterze karnym” może mieć miejsce wobec tej samej osoby za te same czyny. Taka kumulacja postępowań i sankcji stanowi ograniczenie zasady *ne bis in idem*.

¹ Wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson ([C-617/10](#), zob. komunikat prasowy nr [19/13](#)).

² Artykuł 50 karty.

³ Protokół nr 7 (art. 4) do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

⁴ Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. 2006, L 347, s. 1).

⁵ Dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku) (Dz.U. 2003, L 96, s. 16).

Trybunał stwierdził, że takie ograniczenia wymagają uzasadnienia, które podlega wymogom wynikającym z prawa Unii⁶. W tym kontekście wyjaśnił on, że przepisy krajowe zezwalające na kumulację postępowań i sankcji o charakterze karnym powinny:

- służyć **celowi interesu ogólnego** uzasadniającego taką kumulację postępowań i sankcji, przy czym owe postępowania i sankcje powinny mieć **cele uzupełniające**;
- ustanawiać **jasne i precyzyjne zasady** pozwalające podmiotowi prawa przewidzieć, jakie czyny i zaniechania mogą stanowić przedmiot takiej kumulacji postępowań i sankcji;
- zapewniać **wzajemną koordynację procedur** w celu zredukowania do niezbędnego minimum dodatkowego obciążenia, jakie oznacza kumulacja postępowań dla zainteresowanych osób, oraz
- gwarantować, że **surowość wszystkich nałożonych sankcji** zostanie ograniczona do tego, co jest bezwzględnie konieczne w stosunku do wagi danego przestępstwa.

Do sądu krajowego należy zbadanie, czy wymogi te zostały spełnione w danym wypadku, a także upewnienie się, że ciężar wynikający konkretnie dla danej osoby z takiej kumulacji nie jest nadmierny w stosunku do wagi popełnionego przestępstwa. Trybunał uznał wreszcie, że wymogi, jakim prawo Unii poddaje ewentualną kumulację postępowań i sankcji o charakterze karnym, zapewniają stopień ochrony zasady *ne bis in idem*, który nie narusza stopnia ochrony zagwarantowanego przez EKPC. W oparciu o te rozważania w wyroku **Menci** Trybunał stwierdził, że cel zagwarantowania pełnego poboru VAT należnego na terytorium państw członkowskich może uzasadniać kumulację postępowań i sankcji o charakterze karnym. W odniesieniu do przepisów krajowych zezwalających na wszczęcie postępowania karnego nawet po nałożeniu niepodlegającej zaskarżeniu sankcji administracyjnej o charakterze karnym Trybunał zauważył, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd krajowy, że przepisy te pozwalają w szczególności na zapewnienie, aby dopuszczona przez nie kumulacja postępowań i sankcji nie wykraczała poza to, co jest bezwzględnie konieczne do realizacji celu.

W wyroku **Garlsson Real Estate i in.** Trybunał stwierdził, że cel ochrony integralności rynków finansowych Unii oraz ochrony zaufania publicznego do instrumentów finansowych może uzasadniać kumulację postępowań i sankcji o charakterze karnym. Zauważył on jednak, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd krajowy, że **przepisy włoskie sankcjonujące manipulacje na rynku nie wydają się zgodne z zasadą proporcjonalności**. Owe przepisy krajowe dopuszczają bowiem prowadzenie postępowania administracyjnego o charakterze karnym za te same czyny, za które nastąpiło już skazanie w postępowaniu karnym. Sankcja karna wydaje się sama w sobie karać przestępstwo w sposób skuteczny, proporcjonalny i odstraszający. W tych okolicznościach prowadzenie postępowania administracyjnego o charakterze karnym w związku z tymi samymi czynami, za które nastąpiło już skazanie w postępowaniu karnym, **wykracza poza to, co jest bezwzględnie konieczne** do realizacji celu ochrony rynków. Ponadto owe przepisy nie wydają się gwarantować, że sankcje jako całość są proporcjonalne do wagi przestępstwa.

Sprawy połączone C-596/16 i C-597/16, Di Puma i Zecca – W 2012 r. Consob nałożyła sankcje administracyjne na Enza Di Pumę i Antonia Zeccę za wykorzystywanie informacji poufnych. W skargach przed Corte suprema di cassazione podnieśli oni, że w postępowaniu karnym w związku z tymi samymi czynami wszczętymi równoległe z postępowaniem administracyjnym sąd karny uznał, że nie stwierdzono wykorzystywania informacji poufnych. Zgodnie z krajowym prawem proceduralnym powaga rzeczy osądzonej, z jakiej korzysta ten prawomocny wyrok uniewinniający sądu karnego, zakazuje prowadzenia postępowania administracyjnego w związku z tymi samymi czynami. W tym kontekście Corte suprema di cassazione zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy, przy uwzględnieniu zasady *ne bis in idem*, dyrektywa w sprawie rynków

⁶ Zgodnie z art. 52 ust. 1 karty, według którego „[w]szelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w niniejszej Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób”.

finansowych sprzeciwia się takim przepisom krajowym. Dyrektywa ta nakłada bowiem na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji administracyjnych za naruszenie zakazu wykorzystywania informacji poufnych.

W dzisiejszym wyroku Trybunał orzekł, że takie przepisy krajowe nie są sprzeczne z prawem Unii, przy uwzględnieniu **zasady powagi rzeczy osądzonej**, która nabiera istotnego znaczenia zarówno w porządku prawnym Unii, jak i w krajowych porządkach prawnych. Ponadto, jeżeli **istnieje prawomocny wyrok uniewinniający sądu karnego stwierdzający brak przestępstwa**, prowadzenie postępowania w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej o charakterze karnym jest niezgodne z zasadą *ne bis in idem*. W takiej sytuacji prowadzenie takiego postępowania **w oczywisty sposób wykracza poza to, co jest konieczne** do realizacji celu polegającego na ochronie integralności rynków finansowych Unii oraz ochronie zaufania publicznego do instrumentów finansowych.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

Pełny tekst wyroków ([C-524/15](#), [C-537/16](#), a także [C-596/16 i C-597/16](#)) znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106